

УДК 008
ORCID 0000-0001-6236-0907

НОМО MANIFESTANS, АБО МИСТЕЦЬКА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ СУСПІЛЬНИХ ЗРУШЕНЬ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Буценко

Олександр Алімович

старший науковий співробітник
Інституту культурології
Національної академії
мистецтв України

Буценко

Александр Алимович

старший научный сотрудник
Института культурологии
Национальной академии
искусств Украины

Oleksandr Butsenko

Senior research fellow,
Institute for cultural research
National Academy
of Arts of Ukraine

***Анотація.** У статті розглядається взаємозв'язок між різними методами пізнання сучасного світу й процесів, що відбуваються в ньому, зокрема, суспільних зрушень початку ХХІ століття, які досліджуються за допомогою використання різного інструментарію: мистецької інтерпретації, соціологічного аналізу, філософського осмислення та історичної оцінки. Аналізуючи творчу інтерпретацію “соціального контексту” на прикладі мистецьких робіт сучасного каталонського художника Антоні Міро, автор статті показує, як у формах художнього самовираження конденсуються думки та висновки суміжних гуманітарних дисциплін — соціології, філософії, історії, — наявні в суспільному мисленні доби.*

***Ключові слова:** інтерпретація соціального контексту, колективний образ, солідарність, протестний рух “люди на вулиці”, простір-час.*

***Актуальність дослідження** пояснюється потребою простежити й проаналізувати тісний зв'язок між творчими пошуками сьогоденного митця та дослідженнями соціологів, філософів та істориків з метою осмислити й оцінити суспільні процеси, що набувають глобальних рис.*

***Метою** дослідження є показати на прикладі творчості відомого каталонського художника Антоні Міро, зокрема його художньої серії “Mani-Festa”, багатовимірність сучасного мистецтва й здатність митців інтерпретувати на естетичному та емоційному рівнях актуальні проблеми, які розглядають суміжні галузі гуманітарної сфери: філософія, соціологія, історія.*

***Виклад основного матеріалу.** Якщо застосувати вислів сучасного литовського філософа Леонідаса Донскіса про те, що “часто класична література краще розкриває організовані форми влади та керівних структур у світі, ніж праці з політичної філософії” [1, 9], до образотворчого мистецтва, можна сказати, що мистецтву у своїх образах, кольорах, формах, деталях часто більш сконденсовано й емоційно висловлює та інтерпретує ті висновки й думки, власне, той контекст, який намагаються розкрити та осмислити сучасні філософія, соціологія чи історія. Тому цілком справедливим постає визначення “інтерпретатор соціального контексту” [2, 10], як схарактеризував каталонського митця Антоні Міро (нар. 1944 р.) президент Королівської академії мистецтв Сан Карлос (Валенсія) Ромá де*

ла Кальє в передмові до альбому “Mani-Festa”, виданого до однойменної виставки творів митця, що відбулася наприкінці 2015 року у Валенсії. Роботи художника, представлені на виставці та в альбомі, дозволяють простежити певні типологічні тенденції, притаманні суспільним зрушенням початку XXI століття, відзначені в працях дослідників цих процесів з погляду філософії, соціології чи історії.

Згадане визначення “інтерпретатор соціального контексту” стосується не лише серії “Mani-Festa”, яку ми розглядатимемо нижче, а всієї творчості А. Міро, починаючи з 1960–1980-х років, коли ним були створені перші тематичні серії, такі як “Голод” (“La Fam”, 1966), “Божевільні” (“Els Bojos”, 1967), “В’єтнам” (“Vietnam”, 1968), “Людина” (“L’Home”, 1970), “Чорна Америка” (“Amèrica Negra”, 1972), “Людина, що тікає” (“L’Home Avui”, 1973), “Долар” (“El Dòlar”, 1973–1980), “Малювати малярство” (“Pinteu Pintura”, 1980–1990) та ін. Усіх їх, різних за тематикою, технікою, формою, колористикою, матеріалами (деякі серії виходили за межі живописних чи графічних робіт, доповнюючись інсталяціями, скульптурами, композиціями з дерева чи металу), об’єднує саме це інтерпретування соціального контексту, коли митець увиразнює актуальні суспільні проблеми, використовуючи прийоми оксиморону, метафори, метонімії чи синекдохи за допомогою кольору, форми, техніки, матеріалу, цитування. “Антоні Міро — унікальний представник арту. Він постає перед нами великим каталонським художником, здатним заново указати на ментальні, етичні й духовні мости Європи”, — написав про художника литовський філософ Леонідас Донскіс [3, 48]. І не випадково, що деякі тематичні серії А. Міро не просто перегукуються з літературними чи філософськими працями нашого часу,

а піднімаються на їхній рівень, дозволяючи глибше й, можна сказати, наочніше побачити актуальні проблеми. Так, “серію... “Малювати малярство” можна поставити на рівень антиутопій Є. Замятіна, О. Гакслі, Д. Орвела та Е. Берджеса... Усі автори використовували схожі прийоми художнього вираження в різних жанрах — алегорію, алюзію, гротеск, гіперболу, цитування, соціальну сатиру. І якщо згадані автори антиутопій “шукають те, що відкрили у своїх працях із соціальної та політичної філософії такі мислителі двадцятого століття, як Ханна Арендт, Сімона Вейл, Льюїс Мамфорд, Ісає Берлін і Лешек Коляковскі”, то образи А. Міро певною мірою випереджають висновки М. Кастиельса, Ф. Фукуями чи Н. Хомського” [4, 97].

Серія “Mani-Festa”, яку склали роботи, створені А. Міро в період 2012–2015 років, натхненні подіями та новинами з різних куточків світу, представляють ніби “свідчення нового витка спіралі, що впливає із ситуації, спричиненої насправді якнайдикішою й найпотужнішою глобалізацією” [5, 9]. Самі тільки назви творів створюють відчуття всесвітнього калейдоскопу, де зображення швидко змінюють одне одного, складаючись у строкату й багатобарвну картину загального феномена: “Парасолькова маніфестація в Гонконгу”, “Валенсійська весна”, “Мані-Палестина”, “Мані-у-Римі”, “Туреччина повстає”, “Ні! у Нікосії”, “Протести в Бразилії”, “Арабська весна”, “Незалежність”, “Україна 2014”, “Права людини”. Так, попри різні країни, навіть континенти, події, представлені в ху-

дожніх образах, мають один спільний знаменник: “виснаження, безнадія, марність колишніх способів існування”, як зазначає британський письменник і публіцист Рана Дасгупта і додає: “У багатьох сферах сучасного світу не залишилося більше ілюзій, що ця система може запропонувати життєздатне майбутнє” [6, 2/11]. Таку думку поділяє й відомий філософ і соціолог Зигмунт Бауман: “Якби Маркс та Енгельс, дві гарячі, запальні молоді голови з Рейнландії сіли б сьогодні писати свій маніфест, через майже два століття потому, вони б цілком могли почати з видозміненої думки, що “привид блукає планетою, привид обурення...” Причин бути обуреним, справді, достатньо — можна припустити, однак, що спільним знаменником різноманітних первинних спонук і ще численніших приток на їхньому шляху, є образливе відкриття нашого невігластва й безсилля, що позбавляє нас самоповаги та гідності (ми й гадки не маємо, що повинно статися, як і жодного способу уникнути цього). Колишні, нібито запатентовані способи розв’язання життєвих проблем більше не спрацьовують, а нових та ефективних немає чи жахливо мало. Так чи так, є обурення й показано спосіб, щоб його наслідувати чи випустити на волю: вийти на вулиці та захопити їх. Резерв для вербування потенційних “захоплювачів” величезний і щодня збільшується” [7, 77]. Очі персонажів Міро, незалежно від того, де відбувається дія, світаються однаковою рішучістю — протесту, прагнення змін, готовністю до самопожертви. Художник, як і в багатьох інших випадках, використовує вербальні засоби для посилення ефекту і спрямування глядача в правильному напрямку. І назва всієї серії “Mani-Festa” виконує саме таку функцію — розкладаючи слово на складові, митець ніби наголошує, що йдеться про об’єднання людей

у якомусь високому, святковому пориванні, коли “вища мить піднесення особистості ототожнюється з подоланням власне індивідуальності, переходом її в солідарність” [8, 251].

Ще у своїй праці “Про божества Сократа” Луцій Апулей писав: “Люди поодинокі смертні, разом — вічні”. Вдивляючись у обличчя персонажів А. Міро, хочеться повторити за Р. де ла Кальє, що “колективний прояв стає образом боротьби за права” [9, 7]. Це, безперечно, колективний образ якоїсь духовної спільності, що виникає навколо єдиної мети, яка об’єднує людей різного походження, різних професій, національностей, віку. “Дивовижно дурманне відчуття спільності — а, можливо, хоч і зарано казати, хто знає — солідарності. Зміна, що відбувається, означає кінець самотності. І вимагає небагато зусиль, щоб утілитися — менше, ніж для того, щоб поміняти “т” на “д” у цьому огидному слові “solitarity” (“самотність”). Солідарність за вимогою, що триває стільки (і не хвилиною більше), скільки існує ця вимога. Солідарність не так у спільному виборі причини, як солідарність у існуванні причини; я, ви і всі ми (“ми”, тобто, люди на площі) маємо ціль, а життя набуває сенсу” [10, 139–140].

Як справедливо зазначає Валентина Судакова, аналізуючи поняття “солідарних відносин”, “сутнісною ознакою солідарності є фактор ЄДНОСТІ, згуртування, поєднання навколо якоїсь потреби, інтересу, ідеї, образу, мети тощо”, а далі справедливо зауважує, що “поняття єдності, на наш погляд, не має безперечної пояснювальної сили...” [11, 184]. У диптиху “Україна 2014” А. Міро демонструє, мабуть, вищий ступінь протестного об’єднання, що виникає на запалі революції й здатне протистояти її пекельному полум’ю: кілька постатей на палаючому Майдані Незалежності передають весь трагізм і велич ситуації. “Багатьом ветеранам “Солідарності” Майдан видався тим дивом, яке вони й не сподівалися колись знову побачити у своєму житті. Таке загальне об’єднання триває недовго, і небагатьом довелося пережити той момент. Так само, як у Польщі в 1980-му, це становило, за визначенням Ханни Арендт, “скарб революції”, “який за найрізноманітніших обставин раптово й несподівано з’являється й знову зникає за всіляких загадкових обставин, немов якась фата-моргана”. Цей скарб був “поза перемогою чи поразкою” [12, 116–117].

“Майдан продемонстрував рідкісне подвигництво громадянського суспільства: не тільки протестний рух, а й такий собі паралельний поліс” [13, 62]. Паралельність або протистояння двох світів — того, який прагне змін, і того, який намагається зберегти статус-кво — проявляється в протиставленні дійових осіб у роботах А. Міро серії “Mani-Festa”: учасників подій (“Люди висипали на вулиці, на міські площі. Спершу це сталося на Вацлавській площі в Празі ще 1989 року. Потім відбувалося в кожній столиці країн радянського блоку. І дійшло до відомого київського майдану” [14, 139]) і силових структур, що не дають тим змінам здійснитися. Роботи такого спрямування мають окремі назви — “Репресії в Греції” (поліцейські в шоломах, зі щитами переслідують людину, що вже пересувається навкарачки), “Студенти у Валенсії” (перед шерогою поліцейських, з яких видно тільки двох, юнак, вийшовши наперед із натовпу, щось артистично показує, тримаючи в руці червону парасолу), “Валенсійська весна” (двоє поліцейських намагаються схопити чи відштовхнути дівчину), “Поліція в Уесці (Арагон)” (поліцейські з кийками насуваються на маніфестантів), “Поліція в Каїрі” (поліцейські зі щитами, вочевидь, захищаються від граду каміння), “Поліція в Лісабоні” (поліцейські, обійнявшись руками, утворили кордон для маніфестантів), “Поліція у Франції” (на передньому плані двійко поліцейських: один прикривається щитом, другий готується стріляти гумовою кулею), “Заворушення в Римі” (на червоному тлі постаті маніфестантів, що вступили в сутичку з поліцейськими), “Поліція в Мехіко” (таке саме червоне тло, на якому видно постаті маніфестантів, на передньому плані — сутичка між двома поліцейськими та маніфестантом

у балаклаві), “Поліція в Ріо-де-Жанейро” (загін поліцейських наступає, затулившись щитами, один із поліцейських стріляє в беззбройного маніфестанта з наплічником), “Сили боротьби з заворушеннями (Марокко)” (поліцейські кийками лупцюють маніфестантів). Основні тони цих робіт — червоний, колір полум’я, і сірий, колір криці. Сили стримування, хоч би в якій країні чи місті це відбувалося, оснащені та озброєні по-сучасному, їхні однострої також дуже схожі, так ніби йдеться про загальний глобальний процес, коли “втративши віру в звичний порятунки “згори” (тобто, з боку парламенту та урядових структур) і шукаючи альтернативні способи організації належних дій, люди тягнуться на вулиці” [15, 77], а ті, хто “нагорі”, просто не уявляють можливість альтернативи (“Ми живемо у світі без альтернатив. Цей світ пропонує єдину реальність і ставить тавро божевільного — чи, в кращому разі, дивака — на кожному, хто вважає, що альтернатива існує для всього, зокрема навіть для найкращих моделей управління та найрозумніших ідей” [16, 11]) і захищають безальтернативність за допомогою силових структур, страху, заборон, офіційних засобів масової інформації, пошуків внутрішніх і зовнішніх ворогів і навіть убивств — як це блискуче показав у своєму романі “Прозріння” (2004) лауреат Нобелівської премії з літератури, португальський письменник Жозе Сарамаго.

“Люди на вулиці” — чітко прописані персонажі першого плану на картинах А. Міро — це ніби верхівка айсбергу, що за ним прочитується другий, неясний колективний план, без якого, однак, перший план був би неможливий. Якщо вжити сучасні технологічні терміни, можна сказати, що персонажі першого плану — це дійсність офлайн, яка

в сучасних умовах без онлайнного підґрунтя була б просто неможливою. “Ця революція, що почалася з “Фейсбуку”, була б неможливою без нього. Через “Фейсбук” і “Твіттер” повідомляли, хто потребував допомоги, якої саме й де, хто був поранений чи неушкоджений, живий чи загинув... Технологічна революція створила ситуацію, описану Гегелем як момент, коли кількісні зміни стають такими великими, що переходять у якісні, коли зміни величини стають змінами сутності...” [17, 134–135]. На деяких картинах серії “Mani-Festa” персонажі тримають у руках мобільні телефони, що може означати в багатьох випадках їхню присутність у віртуальному просторі. “Нові технології пришвидшують також розвиток *соціальних просторів віртуальної реальності*... Ключовою просторовою ознакою мережевого суспільства є мережевий зв’язок між локальним і глобальним” [18, XXIX, XXXV].

“Революція 2014 року поклала край добі постмодерну в Україні. Ми й досі не знаємо, як осмислити цю нову реальність”, — написав російський історик Ілля Герасімов [19, 36]. Можна сказати, що змінилися “постмодерні умови”, як це назвав англо-американський географ і антрополог Девід Гарві, що було спричинено стисненням простору-часу. Таке стиснення персонажі А. Міро наче відчують фізично, долаючи невидимі переходи. “На Майдані люди відчули те, що фізики... намагалися пояснити в минулому столітті: час і простір не існували нарізно, а були взаємопов’язані” [20, 81]. На час і простір у серії “Mani-Festa” вказують тільки назви робіт, де й коли відбувається дія, можна вгадати ще по окремих деталях: прапори, гасла, частини одягу. Загалом, ми розглядаємо наче вели-

чезну глобальну сцену, де все постає одночасно й сконденсовано — від площі Тяньаньмень у Пекіні до Ла Рамбли в Барселоні, від охопленої полум’ям людини в Тибеті до Майдану Незалежності (“Подібно до Тибету з низкою самоспалень, Україна стала лакмусовим папірцем у плані нашої політичної та моральної чутливості. Скільки ще смертей і трагедій потрібно, щоб привести нас до тьми?” [21, 25]). На думку іспанського соціолога Мануеля Кастельса, годинниковий час індустріальної доби поступово змінився так званим “позачасовим часом”, що “настає тоді, коли в певному контексті, такому як мережеве суспільство, відбуваються систематичні відхилення в послідовному порядку соціальних практик... Втрата послідовності породжує недиференційований час, який дорівнює вічності” [22, XL–XLI, 494]. Можемо узагальнити: вище наведена сентенція Апулея цілком правильна?

Утім, роботи серії “Mani-Festa” залишають питання відкритим — що тепер? “Бо нічого не гарантоване... Можливо, ця революція завершиться так само жалюгідно, як і Помаранчева революція, що, як виявилось, і не була зовсім революцією” [23, 252]. Загальну тенденцію дуже чітко окреслив З. Бауман, означивши проблему й вказавши на непередбачувані наслідки: “Люди на вулицях передвіщають зміну. Та чи сигналізують вони про перетворення? Перетворення означає більше, ніж проста зміна: “перетворення” — це перехід з “тут і зараз” до “там і тоді”, — але стосовно людей на вулицях чи міських площах, то існує тільки “тут і зараз”, звідки вони бажать утекти, а “там і тоді”, куди вони прагнуть, у кращому випадку огорнуте туманом. Люди захоплювали вулиці в надії знайти

альтернативне суспільство. А знаходили досі тільки засоби позбутися існуючого суспільства; або якщо точніше, позбутися однієї з рис того суспільства, на яку миттєво спрямовувалося їхнє розсіяне обурення — образа, роздратування, гнів і лють. Наче команди підривників, люди, що захоплюють вулиці, непохибні чи майже. Утім, вади виявляються тоді, коли територію очищено, і настає час закладати підмурок і зводити нову будівлю. Ці вади походять з того самого джерела, якому команди підривників завдячують своєю моторошною ефективністю: зі строкатості, суперечності й навіть несумісності інтересів, застиглих на час руйнування, але повернутих до життя і проявлених, щойно роботу завершено; а ще з дивовижного примирення непримиренного через синхронізацію почуттів, які, як відомо, легко викликати завдяки їхній схильності спалахувати та згасати — причому ці спалахи та згасання набагато швидші за той час, що потрібний для проектування та побудови альтернативного суспільства, у якому єдиною причиною для людей заповнювати вулиці став би вияв насолоди від спільності та товариськості” [24, 143].

Висновки. Будь-який жанр і різновид образотворчого мистецтва несе на собі відбиток свого часу й соціального середовища, що, як правило, виходить далеко за межі локальних соціально-культурних тенденцій. Інтерпретуючи соціально-культурний контекст, митець свідомо (як у випадку з А. Міро) чи інтуїтивно (на рівні колективної

підсвідомості) вкладає у свої твори(за допомогою кольору, форми, деталей, сюжету, матеріалу) сконденсоване вираження (прочитання) існуючих ідей, теорій чи уявлень. Часом саме мистецький твір дозволяє краще зрозуміти множину різних поглядів на певне явище, узагальнити, на перший погляд, місцеві відмінності, знайти типологію в явищах, що відбуваються в різних країнах. У даному випадку йдеться про оцінку соціальних зрушень початку XXI століття, які знайшли оцінку в цитованих працях істориків, філософів та соціологів, а також були творчо інтерпретовані каталонським митцем. Прочитання сучасного мистецтва важко або й неможливо зробити без залучення суміжних досліджень у гуманітарній сфері, які, своєю чергою, можуть отримати глибшу і більш творчу інтерпретацію завдяки пошукам митців. Як зауважив Тіт Лукрецій Кар у своїй поемі “Про природу речей”: “Та й перемін не було б, якби щось не вступало в єднання” [25, 68].

Завдяки ознайомленню з художньою серією А. Міро “Mani-Festa” можна виразніше зрозуміти (відчути?) висновки, зроблені в працях сучасних філософів, істориків та соціологів щодо соціальних зрушень початку XXI століття, коли люди йдуть на вулиці по всьому світу, щоб розчистити “будівельний майданчик”. “Залишається тепер довести, що ця героїчна звитяга, дієва під час розчистки будівельного майданчика, може бути корисною і в наступному будівництві” [26, 78].

Література / References:

1. Донскіс Л. Влада та уява. Київ: Спадщина, 2012. 277 с.
2. De la Calle, Romá. “Mani-Festa”. La festa colectiva, per la reivindicació dels drets, feta imatge. *Antoni Miró. Mani-Festa*. Alacant: Llotja del Peix, 2015. 175 p.
3. Донскіс Л. Європейська мова сучасного чуття. *Український тиждень*. 2012. №34 (251). С.48
4. Буценко О. А. Синхронічність як спосіб творчої комунікації у сучасному образотворчому мистецтві. *Культура і сучасність*. Альманах. Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2014, №1. 228 с.
5. De la Calle, Romá. “Mani-Festa”. La festa colectiva, per la reivindicació dels drets, feta imatge. *Antoni Miró. Mani-Festa*. Alacant: Llotja del Peix, 2015. 175 p.
6. Dasgupta, Rana. The demise of national state The Guardian. 05.04.2018. URL: <https://www.theguardian.com/news/2018/apr/05/demise-of-the-nation-state-rana-dasgupta> (Last accessed: 09.11.2018).
7. Бауман З., Донскіс Л. Моральна сліпота. Київ: Дух і Літера, 2014. 271 с.
1. Donskis L. Vlada ta uyava. Kyiv: Spadschyna, 2012. 277 p.
2. De la Calle, Romá. “Mani-Festa”. La festa colectiva, per la reivindicació dels drets, feta imatge. *Antoni Miró. Mani-Festa*. Alacant: Llotja del Peix, 2015. 175 p.
3. Donskis L. Yevropeiska mova suchasnoho chuttia. *Ukrainsky tyzhden*. 2012, №34 (251). P.48
4. Butsenko O. A. khronichnist yak sposib tvorchoii komunikatsii u suchasnomu obrazotvorchomu mystetstvi. *Kultura i suchasnist*. Almanakh. Natsionalna akademiya kerivnykh kadriv kultury i mystetstv, 2014. №1. 228 p.
5. De la Calle, Romá. “Mani-Festa”. La festa colectiva, per la reivindicació dels drets, feta imatge. *Antoni Miró. Mani-Festa*. Alacant: Llotja del Peix, 2015. 175 p.
6. Dasgupta, Rana. The demise of national state The Guardian. 05.04.2018. URL: <https://www.theguardian.com/news/2018/apr/05/demise-of-the-nation-state-rana-dasgupta> (Last accessed: 09.11.2018).
7. Bauman Z., Donskis L. Moralna slipota. Kyiv: Dukh i Litera, 2014. 271 p.

8. Шор М. Українська ніч. Історія революції зблизька. Київ: Дух і Літера, 2018. 260 с.
9. De la Calle, Romá. "Mani-Festa". La festa colectiva, per la reivindicació dels drets, feta imatge. *Antoni Miró. Mani-Festa*. Alacant: Llotja del Peix, 2015. 175 p.
10. Бауман З., Донскіс Л. Моральна сліпота. Київ: Дух і Літера, 2014. 271 с.
11. Судакова В. М. Полікультурний світ як простір мультикультурних практик: проблема концептуалізації цінностей ненасильницького співіснування. *Культурологічна думка: щорічник наукових праць*. Інститут культурології Національної академії мистецтв України, 2017. №11.
12. Шор М. Українська ніч. Історія революції зблизька. Київ: Дух і Літера, 2018. 260 с.
13. Бауман З., Донскіс Л. Моральна сліпота. Київ: Дух і Літера, 2014. 271 с.
14. Бауман З., Донскіс Л. Моральна сліпота. Київ: Дух і Літера, 2014. 271 с.
15. Бауман З., Донскіс Л. Моральна сліпота. Київ: Дух і Літера, 2014. 271 с.
16. Бауман З., Донскіс Л. Плинне зло. Життя без альтернатив. Київ: Дух і Літера, 2016. 215 с.
17. Шор М. Українська ніч. Історія революції зблизька. Київ: Дух і Літера, 2018. 260 с.
18. Castells M. The Rise of the Network Society. Oxford: Blackwell Publishing Ltd, 2010. 597 p.
19. Gerasimov I. Ukraine 2014: The First Postcolonial Revolution. *Ab Imperio* 15. №3, 2014.
20. Шор М. Українська ніч. Історія революції зблизька. Київ: Дух і Літера, 2018. 260 с.
21. Бауман З., Донскіс Л. Плинне зло. Життя без альтернатив. Київ: Дух і Літера, 2016. 215 с.
22. Castells M. The Rise of the Network Society. Oxford: Blackwell Publishing Ltd, 2010. 597 p.
23. Шор М. Українська ніч. Історія революції зблизька. Київ: Дух і Літера, 2018. 260 с.
24. Бауман З., Донскіс Л. Моральна сліпота. Київ: Дух і Літера, 2014. 271 с.
25. Кар Т. Л. Про природу речей. Київ: Дніпро, 1988. 254 с.
26. Бауман З., Донскіс Л. Моральна сліпота. Київ: Дух і Літера, 2014. 271 с.
8. Shore M. Ukrayinska nich. Istoriya revolutsii zblizyka. Kyiv: Duh i Litera, 2018. 260 p.
9. De la Calle, Romá. "Mani-Festa". La festa colectiva, per la reivindicació dels drets, feta imatge. *Antoni Miró. Mani-Festa*. Alacant: Llotja del Peix, 2015. 175 p.
10. Bauman Z., Donskis L. Moralna slipota. Kyiv: Duh i Litera, 2014. 271 p.
11. Sudakova V. M. Polikulturnyi svit yak prostir multykulturnykh praktyk: problema kontseptualizatsiy i tsinnostei nenasylnyt-skohospivisnuvannia. *Kulturolohichnadumka: schorichnyknaukovykhprats*. Institut kulturolohii Natsionalnoi akademii mystetstv Ukrainy, 2017. №11.
12. Shore M. Ukrayinska nich. Istoriya revolutsii zblizyka. Kyiv: Duh i Litera, 2018. 260 p.
13. Bauman Z., Donskis L. Moralna slipota. Kyiv: Duh i Litera, 2014. 271 p.
14. Bauman Z., Donskis L. Moralna slipota. Kyiv: Duh i Litera, 2014. 271 p.
15. Bauman Z., Donskis L. Moralna slipota. Kyiv: Duh i Litera, 2014. 271 p.
16. Bauman Z., Donskis L. Plynne zlo. Zhyttia bez alternatyv. Kyiv: Duh i Litera, 2016. 215 p.
17. Shore M. Ukrayinska nich. Istoriya revolutsii zblizyka. Kyiv: Duh i Litera, 2018. 260 p.
18. Castells M. The Rise of the Network Society. Oxford: Blackwell Publishing Ltd, 2010. 597 p.
19. Gerasimov I. Ukraine 2014: The First Postcolonial Revolution. *Ab Imperio* 15. №3, 2014.
20. Shore M. Ukrayinska nich. Istoriya revolutsii zblizyka. Kyiv: Duh i Litera, 2018. 260 p.
21. Bauman Z., Donskis L. Plynne zlo. Zhyttia bez alternatyv. Kyiv: Duh i Litera, 2016. 215 p.
22. Castells M. The Rise of the Network Society. Oxford: Blackwell Publishing Ltd, 2010. 597 p.
23. Shore M. Ukrayinska nich. Istoriya revolutsii zblizyka. Kyiv: Duh i Litera, 2018. 260 p.
24. Bauman Z., Donskis L. Moralna slipota. Kyiv: Duh i Litera, 2014. 271 p.
25. Kar T. L. Pro pryrodu rechei. Kyiv: Dnipro, 1988. 254 p.
26. Bauman Z., Donskis L. Moralna slipota. Kyiv: Duh i Litera, 2014. 271 p.

Список ілюстрацій:

1. Заворушення в Римі, 2014 р. (акрилові фарби / полотно, 114x162). *Disturbis a roma 2014*. Італія (acrilic s/ llenç, 114x162).
2. Утрачені права, 2014 р. (акрилові фарби / полотно, 114x162). *Drets perduts 2014*. Madrid (acrilic s/ llenç, 116x116).
3. Студенти у Валенсії, 2012 р. (акрилові фарби / полотно, 114x162). *Estudiants a València 2012*. (acrilic s/ llenç, 114x162).
4. Поліція в Ріо-де-Жанейро, 2014 р. Бразилія (акрилові фарби / полотно, 114x162). *La poli a rio janeiro 2014*. Brasil (acrilic s/ llenç, 114x162).
5. Валенсійська весна, 2012 р. (акрилові фарби / полотно, 114x162). *Primavera valenciana 2012*. València (acrilic s/ llenç, 114x162).
6. Україна-2014. Київ (акрилові фарби / полотно, 114x162). *Ucraina 2014*. Kiev (acrilic s/ llenç, díptic-114x324).

Буценко Александр Алимович

Homo Manifestans, или Художественная интерпретация социальных волнений начала XXI века

Аннотация. В статье рассматривается взаимосвязь между разными методами познания современного мира и процессов, происходящих в нем, в частности, социальных волнений начала XXI века, которые исследуются при помощи различного инструментария: художественной интерпретации, социологического анализа, философского осмысления и исторической оценки. Анализируя творческую интерпретацию “социального контекста” на примере художественных работ современного каталонского художника Антони Миро, автор статьи показывает, как в формах художественного самовыражения конденсируются мысли и выводы смежных гуманитарных дисциплин — социологии, философии, истории, — присущих в общественном мышлении времени.

Ключевые слова: интерпретация социального контекста, коллективный образ, солидарность, протестное движение “люди на улице”, пространство-время.

Oleksandr Butsenko

Homo Manifestans or Artistic Interpretation of Social Upheavals at the Beginning of the XXIst Century

Summary. The paper analyses the interrelation between different methods of cognition of the modern world and its inward processes, in particular, social upheavals at the beginning of the 21st century which are enquired with varied tools: artistic interpretation, sociological analysis, philosophical insight and historical evaluation. Building on the pictorial suite *Mani-Festa* by well-known Catalan modern artist Antoni Miró (b. 1944), the paper addresses causes, nature and visible outputs of the global phenomenon named “people on streets” using thoughts, considerations, views and conclusions of such scientists, thinkers, writers and historians as Z. Bauman, L. Donskis, M. Castells, R. de la Calle, M. Shore, R. Dasgupta and others. The analysed Catalan artist reflects in faces of his protagonists the collective image of the struggle for human rights, paraphrasing R. de la Calle. It is a collective image of some spiritual unity which emerges around a common objective uniting people of diverse background, professions, nationalities, age. Analysing the creative interpretation of “social context” by the case of art works of the Catalan painter, Antoni Miró, the author demonstrates how the thoughts, suggestions and conclusions of related disciplines – sociology, philosophy and history, existing in a given social time, are condensed in artistic expressions. And sometimes, it is a work of art or a work of literature that could help to understand better the ongoing processes and phenomena of surrounding world providing deeper, more comprehensive and more emotional vision. Along with mentioned thinkers and writers, the artist puts the question: what would be then, after the building ground, as Z. Bauman coined, has been cleaned. Should it be a new – perhaps, creative – and better solution for the world affirming the “there-is-no-alternative” principle.

Key words: interpretation of social context, collective image, solidarity, protest movement “people on streets”, space-time.